

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unitatea

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 14 fil., a doua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unității»
în
Blas.

Fóe bisericéscă-politică.**Anul XII.****Blas 30 August 1902.****Numărul 35.****CHESTIUNI ACTUALE.****III.**

Am spus-o, că e generală acusa despre preoțime și descălime, că nu poșede zel indestulitor pentru oficiile lor. Esecțiuni onorabile tot de una au fost. Cei mai mulți pretestéză, că n'au timp, căci trebuie să-și vadă de ale economiei, — unii cu una, alții cu alta se escuză, dar să-și recunoscă vre-unul măcar vina sa — nu vei găsi. „Sărăcia“, strigă cei mai mulți. Trebuie să concedem, că „sărăcia“, această pacoste, a devenit aprópe generală între noi, ba a luat deja dimensiuni vrednice de cele mai seriose îngrijiri. Absoluta majoritate a „conducătorilor poporului“ își consumă toate forțele pentru asigurarea traiului zilnic, și crescerea familiei — natural: numărósă. Și dacă vom mai adauge cătră sărăcia noastră și multele pretenții, ce le pretinde de la noi în numele humanismului și a civilizațiunei statul social, — plus dările colosale, sub cari zace micul agricultor — și deci și noi, — în fine, dacă vom mai socoti și multele plăgi elementare ale anilor din urmă: bóle între vite, nerodirea pământului, etc. etc. . . . Zeu trebuie să esclame bietul preot și dascăl — „quousque tandem?!“ . . . Te miri apoi, dacă cei mai mulți din acești preoți și dascăli „lipiți de pământ“ de săraci ce sînt, — tocmai pentru că basa morală li este edificată pe năsip, pierd din vederea ochilor ținta destinațiunei lor, se prăbușesc în lupta pentru subsistintă, se cufundă total, trucesc și sufletesc în „Nirvana“ nimicitoare. Într'adevăr, basă morală clădită pe stâncă de granit, trebuie să-ți fi agonisit, „erou“ trebuie să fii, ca în potopul atâtor grijii distrugătoare, să nu ți-se stingă din piept focul sacru, ce

trebuie să ardă pentru mărirea lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor! — Durerea durerilor, că tocmai cei mai talentați, de cari legal odiniórá speranțele cele mai frumoșe, trebuie — trebuie? — să deraijeze îndată la începutul căii. . . . Nu zic eu, fraților, cu aceste, că numai noi cei „săraci“ sîntem singur slabi. Ferescă bunul Dumnezeu, să fie ajuns lucrul până într'atât! Din contră. Dacă mai există conducători vrednici de numele lor, — acestia sînt a se găsi aprópe exclusiv între cei săraci. Căci dóră acestia sînt mai avisați la ajutorul și grația lui Dumnezeu, deci acestia își aduc mai adese ori aminte de bunul și înduratul Tată ceresc. Să póte, că cugetând la cele ceresci, să-ți uii de datorințele impuse ție de acel Dumnezeu, cătră carele în tot minutul oftez?! . . . Cei cu stare mai de „dai Dóme“, ori plane, cei bogăți, sînt mai espuși seducțiunei de a nu cugeta la Judecătorul cel vecinic, deci a-și uita și de datorințe. Acesta e o notă psihică . . . Nu sînt eu, cel ce ași dehonesta ori disprețui această „sărăcie“, din carea și eu am parte — har Domnului — imbelșugată, — ași dori inse, că acest obstacol, barem în cât-va să se delătoreze din calea țintei noastre, ca scutiți de grijile lumesci — mai din adins sâne putem consacra vocațiunei noastre . . . Cei ce au urechi de audit, să audă!

. . . Deși dară sărăcia e o pedecă simțitoare pentru cei cu inimă, — nu este inse — pentru că nici nu póte fi — sărăcia adevăratul motiv al slăbiciunei conducătorilor poporului! Aireea trebuie să cercăm după aceste motive. Cari sînt dară? Unul deja l'am desfășurat sub punctul II. al acestei scrieri modeste, — acum viú la al doilea, carele îl găsesc în controla slabă!

* * *

Tinérul preot și dascăl a părăsit instituttele, — apoi primesc câte o stațiune și . . . pace! Mai mult nime nu se trudesce cu dinșii. Că óre acel preot satisface mandatului espres a Mântuitorului: „mergeți învățați . . . tóte câte am poruncit voue!“? — óre ține regulat, dar regulat, catechese celor mici în școlă, și predici celor mari în biserică? — Óre păstor adevărat e turmei sale, ori numai atunci își folosesce cârgea pastorală, când își bagă turma la strungă pentru tuns? . . . ? . . .? — cine scie? nime nu-l controlează, dă pe calapodul (inventat bag-samă de ceta duhovnicéscă a barba-longilor de călugări fanarioți) zic, pe calapodul: „pe cum va vrea cel mai mare“, — și Dóme, Dumnezeule, ce bine e (!) pentru mai mulți, că în parochia lor ei sînt cei mai mari, deci pot să facă, cum vor voi. . . . Zeu zeu, cine nu vede aici degenerarea cea mai rușinósă, n'are suflet, n'are inimă simțitoare! . . . În-vătătorul? nici cu el nu stă alteum tréba. Că în școlă propune conform regulamentului? că óre își incepe prelectiile regulat la 8 óre dimineța, ori colo cătră 11? și că óre propune-se, însușese-se pe lângă sciințele de lipsă și ce e mai de lipsă: moralul și disciplina? cine scie?! nu-i nime, cine l'ar controla, căci veți dragul meu, „domnu părinte“ o lea ori în drepta, ori în stînga, dar în pragul școléi? — nu s'ar impedece — nu Dóme! una cu capul! — Hei, domnilor, și de s'ar găsi ast fel de stări barem numai tot în a zecea parochie — am striga de bucurie — transit! dar . . .!

. . . Controlă, domnilor, controlă ne trebuie. Că óre cine să fie acel controlor, că în câte zile la lună, săptămână să fie îndurat a-și face inspecțiunile, sau că din ce fel de budget să i-se acopere spesele, onorarele . . . tóte aceste să le concedem iubiților

„SUVENIR DE BLAS“

cuprinde diferite vederi din Blas de o frumșeță admirabilă, și esecutate artistic.

Costă numai 1 cor.

nostră archierei, ei singuri sînt chemați a afla și aici modus salvandi. Datorința noastră să fie a insista, dar cu totă inima, toți de o potrivă, să se îndure Părinții nostri, — cătră cari cu nădejde într'un viitor mai strălucit privim — a ne împlini umilita cerere: leviți crescuți pentru viața practică, și lângă acestia controlori consciincioși ne da-ți, atunci va fi întréga vóstră turmă cuvîntătoare condusă de păstori zeloși cătră isvórele recoritóre și de viață dátătoare.

Și cu aceste imi incheiú scrisese, rugându-vé, iubiți confrăți, să me scuzați, că ici și colo am apăsas peana mai cu gros, — dar vedeți, dragilor, singur iubirea cătră voi, și dorul de a vedé prosperarea bisericii noastre sfinte — mi-a dat și insuflat tot cuvîntul sub peană. Vé rog, să meditați asupra celor scrise mai sus, și-mi săriți — toți ca unul — într'ajutor, să ne salvăm sionul de perire! Dumnezeu cu noi cu toți!

G. Hubic
preot gr.-cat.

Limba magiară în școléle poporale. — „Libertatea“ de la Orăștie în nr. de la 23 crt. aduce trista veste, că Cuvioșia Sa protosincelul Ignatie Popp de la Arad, a dat deja cercular cătră susținătorii școlélor confesionali din diecesa Aradului, prin care îi îndrumă, ca la compunerea împărțirii órelor pe an. scol 1902/3. să țină samă de ordinațiunea ministrului, prin care dispune ca în

jumătate din órele de peste săptămână, să se propună în limba magiară. Același lucru se spune, că s'ar fi făcut și în diecesa de Gherla.

E fôrte trist, că în cestiuni de așa mare și netăgăduita importanță cum e și limba de propunere în școléle confesionale, nu e nici o înțelegere pentru o lucrare uniformă, ci fie care face așa după cum îl taie capul. Noi așa credem, că față de dispoziția asta arbitrară și ilegală era de trebuință, ca cei puși în funtea singuraticilor diecese să țină mai întâiu o înțelegere cu Mitropolitul lor și numai după aceea să lanseze circulare.

Când turma n'are păstor ușor o prăpădesce lupu.

Correspondințe.

DIN ALBA-IULIA.

— August 1902.

În Nr. de la 16 August a. c. a apărut în „Tribuna Poporului“ *) o lungă corespondință subscrisă de un nuscú cine „Alfa“ din A.-Iulia.

În acea corespondință se descrie un cas de căsătorie, ce era să se incheie aici, în colorile, de cari e capace numai spiritul înalt din tufă al unuia, ce și-a luat de problemă în timpul din urmă, a stropi cu tină pe toți aceia, cari nu vor a se supune necondiționat capriților sale.

*) S'a reproduș și în „Telegraful român“. Nu ni-a surpris lucrul acesta, pentru că am observat, că de un timp încóce patronul organului Archidiecesei gr. ort. reproduc ori ce articol, ce lovește în biserica noastră. Un lucru ne miră, cum de nu reproduc înțeleptii de la „Telegraf“ vre un capitol din cartea dlui Măneșuț, distinsul lor colaborator și amic?!

Red. Unirei.

Ast fel de corespondințe s'au mai apărut în timpul din urmă, în zilele noastre și în „Tribuna“, „Gazeta Trans.“ și „Tribuna Poporului“, în cari autorul din tufă presintă în fața lumii dinafară pe mulți de aici în colorile celea mai rele, iar în deosebi de învățătorul Ioan Pampu nu inchiepe în A.-Iulia, — atribundu-i câte și mai câte, spre scârba tuturor, cari îl cunosc meritele și ținuta sa, cu cari și-a stors iubirea și respectul tuturor celor nepreocupați de interese egoistice și a celor ce sciú apretia vrednicia și faptele adeverat românesci.

Di I. Pampu învățătorul diriginte de la școlă gr. cat. din A.-Iulia, formeză cu munca proprie reuniunea de cetire, și acum chiar di Pampu e cel mai mult calomniat prin jurnale, nu că i-au aflat vre-o vină, făr că acest tinér stă pe picioarele proprii, și că are păcatul de a fi pe semne, „unit“

Dar cu atâta nu s'a mulțamit anonimul. Védind că de reputația bună a Domnului I. Pampu, atăcată pe calea publicistică, rugina nu prinde, vine tot cu același spirit înalt și bogat în fapte românesci sub masca lui „Alfa“, și din nou se ocupă „de un fanatic tinér gr. cat.“ pe care o pretinsă „clacă de reutăcioși“ nu l'ar fi lăsat la dorința nașei să se cunune la biserica gr. ort. „căci planul se țesuse bine în cât nechemății s'au îngrijit și de nănași de soiul lor pentru căsătoria proiectată“ Și acésta și alte cuvinte murdare, de cari numai în sunariul preotului gr. or. Rusan, cred că se află, sună la adresa subscrisului, fiind că eu eram chemat de nănaș.

Drept ce, védind de o parte, că „părintele păcii și dornicul de înaintarea neamului.“ apoi meșterul intru a afla spinele în ochiul altuia, . . . încă nu s'a mulțumit cu laurii căștigați până acum pe calea publicistică, ér de alta parte, chiar din împrejurarea, că eu sînt și cel atăcat și și cel mai

FEUILLETON.

Apa dă pomană.

Nici n'ar fi crezut omul, că în Vêrșet ajungi așa de iute:

Iliă cu Filip cantă pră feréstră. Ei véd, că înaintea carelor or eșit muerile cu apă. Or adus apă dă izvor. Să înțeleg „vedzi o fi vrun mort în sat.“ Iliă vede, că muerile se duc cu apa dă la feréstră la feréstră. Se vede, că daň dă pomană multă apă. Sînt femeii cu inimă, daň apă ca „să fiă dă Dumnezéu“, „să fiă dă stu archangel“ „să fiă tâlharilor și tâlhărițelor.“¹⁾ Toți ómenii primesc apa cu voiă bună. Iliă e și setos — abia așteptă să ajungă muerile la feréstra lui.

— Poftesce Dumniavoastră apă?

— Cum să nu soro! Să-ți fiă dă pomană.

— Cut pohar poftesce?

— Macar tótă, soro;

Muerea întinde dóuă păhară. Iliă cu Petru o stórcé de și mai mare dragu.

— Dumedzeu să primescă lu copil, lu nepoții, la toată casa, Bogda prost! Să-ți fiă dă pomană. Că bună fu. Ne stimpărăm și ficați.

¹⁾ Așa se zice când daň muerile apă de pomană.

— Pohar doi kraiczár.

— Și doi critari? Mulțumim soro? Dumnezéu să-l apere de negrii tâlhari! — plata să-i fiă, cu voiă bună, să treacă luntrea preste apa mare.

— Bani dai!

— Undje's bani?

— Tu dai patru kraiczári.

Iliă își face cruce.

— Dar lasă soro, că nu sunciem copii. Bani pră apă. Pócie no fost dă pomană? Ba că io nu păcătuesc. Nu ce cemí soro, că ce bace Dumnezéu?!

— Nu este vreme la mine — iute, că chiem jándari.

— Să chiemí macar pră dracu și aluia i spun ce-i spun.

Intr'aceea în jurul muerei să făcu tîrg mare. Ómenii rid și sbiară ca la comedia de maimuțe dă la tîrgu Bogșei.²⁾ Toți la Iliă căutaň și boscorodeaň dînd din mîni.

— Moí, da bani la seraca muere.

— Io nu i-am furat — ca să-i daň pră apă.

Iliă văzu, că o să dee de dracu să rátrasă dăla feriastră, să pune pră jit, ca și cum el ar fi fibireu din Oravița. Lasă să sbiere, dar iel pră voiă nu le face.

Coconu Pășulie, ca mai cuminte, și sciind moda dă pră la trenuri plătesce apa și caru pleacă mai dă parte — toți is cu voiă bună, numa Iliă să cieme, că muerea asta o so pățască pră lumia aialaltă.

— Ce-ți Ilió întrébă Pășulie!

— Săraca nemtone! N-avu vântă³⁾ dă apă. — că își strică izvoru. Săraca pră aialaltă lume no să zică:

Căți ómeni or trece

Toți apă mi-or bea

Și mi-or odihni

Și mi-or mulțumi.

Numai ia o să dzică:

Dar ei că mor pus

De lături de sat

Und' vinturi me bat

Și plóia me plóua

Și neua me ninge

Sórele me frige

Nimie dzeu pră minie

Cu apă me'nbie.

— Dar dă cie?

— Dapoi cie o mai védzut să dai bani pră apă.

— Ilió! Așa-i rázlogu³⁾ pră aici. Și pentru apă trábue plătit bani.

— Hm! hm! Asta baș, că so spunem Cárnicienilor.

Florinel.

¹⁾ Folos.

²⁾ Datina.

³⁾ Tîrg renumit în Bogșán-bánya.

competent de a rectifica bazaconfiile, ce nu i-se pot ierta, — cred a nu abusa de paciința On. cetitorii ai „Unirei“ arătând arma, cu care luptă cei ce doresc, ca cele două biserici surori să lucre mână în mână.

Și cu atât mai virtuos cer ospitalitatea acestui prețuit ziar, ca să se vadă și să se convingă publicul serios și toți cei nepreocupați de interese meschine, că nu toți neuniții și nici aceia toți cari au studiat teologia în Seminarul Andrean, între cari me număr și eu, nu sluj de părerea și categoria lui Rusan, ci chiar condamnă pe preotul, care nu-și cunoaște chemarea sa propovăduind în loc de pace ură și scârbă confesională între popor.

Că corespondința amintită e pusă la cale de Rusan să vede și de acolo, că își publică și o parte din predica sa „minune“ cu care a stors „atâtea lacrimi“. Apoi în patru lungi colone, eță cum glăsuiesc: „preotul unit și fanatici intriganți, „desbrăcați de de totă rușinea“ . . . „n'au lăsat pe nefericitul mire să se cunune la biserică gr. ort.“ . . . „Că Miréasa și părinții ei iaă răspuns nefericitului mire, că ei nu-și vor batjocori legea nici preotul“ . . . „că mirele cu al sêi ast fel păcăliți . . . au cercat norocul în altă parte, dar până acum nu l'au aflat.“ Spune apoi, că miréasa s'a rēcit, s'a bolnăvit și a murit. Așa dară, Dle Rusan, a aflat miréasa norocul? Să pôte, căci Dumnezeu guvernă nu D-ta! — Nici concludința nu a rămas, că prin ast fel de întâmplări să produc o mulțime de rēutări, cari ne grăbesc perirea“ și în urmă resolus și deplin convinși, că a deslegat nodul gordian se năpustesc asupra bisericii întregi unite și eată cum debutéază: . . . „și ôre din acestea două biserici, care pōrtă vina la aceste rēutări? fără îndoială aceea, care provôcă. Și care dintre ele provôcă? Biserica unită. Pentru că ea nu ține josnic nici un mijloc spre a-și câștiga credincioși și care cu totă ocaziunea tinde a-și aroga întâietatea, care îmbătat de fanaticism nici barămi atăta politeță nu are ca să fie cuviincioasă în raport cu biserică mamă, din care s'a rupt, ci umflată în pene crede, că el îi este permis să atace după plac.“

De sigur a fost „părintele păcii“ cam rēcit, ori apoi rēu supērat, că nu și-a putut face matura nici ca student bătrîn, mândându-și miințele de a geaba și ast fel în loc de a ajunge protopop a rămas cu buzele umflate. — Dacă nu cumva cu cugetul ca să se spele de blăstămii părinților miresei, cari nici odată nu vor putē eși din impasul, că fata a intrat în mormint în urma întâmplării, la care R. are tot meritul.

Încolo mi-ași ținea și de subdemitatea mea de a sta de vorbă și a polemisa cu D-sa, dacă în combinație cu un cas local n'ar calumnia biserică unită întregă, a cărei istorie de sigur nu o cunoaște. Eță deci istoricul chestiei în jurul cărei se învîrte „omul păcii“ și apoi lumea aște adevērul.

Tinărul Augustin Băteuzan, întreprindtor zidar, lucrând în curtea mea m'a rugat să-l fiu nănaș. Am știut că e nniț și eu sînt nenniț și tot l-am pus lucru de vre-o 6000 cor. în mână; am știut și aceea, că la biserică gr. cat. se va cununa. Înainte de cununie cu 2 zile vine tinērul mire

necăjit și spune, că s'a dus „Alfa“ și cu „Beta“ la părinții fetei și l-a înfruntat: că cum de se învoiesc ei, ca fata lor să se cunune la biserică unită, care este o lege stricată . . . blăstămându-l și anatemisindu-l de nu se vor cununa la biserică gr. ort. — Eu, nepreocupat nici odată în viața mea cu chestiei de confesiune, dar indignat ca și alții de noua manoperă a lui R., i-am răspuns mirelui între 2 martori inteligenți de aici, unul unit și altul nenniț: „Știi bine, dragul meu că poporul gr. ort. de la bis. noastră din oraș e sătul de Rusan. În cât l-a și dat pîlulele trebuincioase. Cunosci bine împrejurările și rolul ce-l jôcă Rusan, și încă 2-3 scribalăi plătiți anume ca să scrie prin gazete, și cari au amenințat pe stradă familia mea și a altor fruntași ai bisericii gr. ort. „Deci capētați alți nănași s'au cunună-te la alt preot, căci noi înainte lui nu sîntem aplicați a merge.“ Cu această firul vorbirii s'a sfîrșit. În ziua următoare insee mi-a comunicat tinērul mire, că abdice de miréasa sa din cauză, că înțelesul a fost până aci, că cununia se va face la biserică gr. cat. Cu acest înțeles s'au și făcut pregătirile de nuntă, cumpărându-se tôte celea de lipsă. Ba nici la biserică gr. ort. din oraș, unde era învoit mirele să se cunune n'au fost lăsați. Așa dară chestie de credință n'a fost, fără un cas, din care apare dragostea, ce o are poporul cătră Rusan, de sigur câștigată cu duhul blândetelor.

De aici judece publicul nepreocupat: că ôre cine provôcă? judece cu deosebire aceea, cari cunosc apucăturile „de după culisă“ cu cari lucră Rusan, că cine nu cunoaște politeță, cine lucră cu mijloce josnice și cine se umflă în pene.“

Nu cumva crede „criticușii“ în vanitatea sa, că în capul lui s'a ciocit înțelepciunea?

Cine dorește închiegarea societății și țintesece la armonie și înțelegere desbrace-să de deșertele mării lumesci, de interese egoistice și pună-să cu trup cu suflet la muncă serioasă.

Atunci corespondințe cu tendințe de a trage la îndoială și celea mai frumoase fapte bune ale deapropelului s'au nu-și mai au rostul, și publicul român va avea satisfacțiunea, ba mulțămirea sufletescă, că societatea română, cu deosebire acolo unde e încunjurată de dușmani, merge înainte, progreséază și cultivă mai ales adevērata iubire de neam și nu palavre confesionale.

Teodostu Lobonțu.

Prin disciplină la bine.

Archidieceasă, în August 1903.

O notă caracteristică, inherentă naturii românului e, că îi place să jertfescă mult timp pe planuri fără rost, politică platonice în afaceri de puțină importanță practică. Acțiunile de acest soi, cu o necesitate logică se prăbuesc deja în embrion, lăsând în urma lor, drept suvenir, mulțime de miserii.

Pe când vecinii cuminiți, cari fără preget au știut să se folosescă de îndreptarea practică a proverbiului, „porumbul

fript, nu sboră în gura nimărui“, au realizat progrese frumoase în diferitele branșe de esistență și bunăstare, pe atunci noi ocupați în măsură prea mare cu făurirea de planuri măestre și politică șubredă, am rămas cam înderēpt. Nōne tare multe ne lipsesc, de câte cāutăm, de atâte nu avem.

Forțați de împrejurări, ni se impune deci, repararea greșelilor din trecut, prin dezvoltarea unei activități sănătoase și desinteresate, ceea ce — vorbă fiind de succes — numai pe lângă o disciplină bună se pôte realiza.

Colegul „Romeo“ în numărul 33 al „Unirei“, asigură, că a mai slevat tema această, dar mai mult cu efectul „reacțiunii“ de cât cu al „resultatului“, arătând că din lipsa disciplinei bune, au isvorit deja două surori infecte, acuzele cele multe și chestia controlului în școlile populare.

Nu vorbesc de curentul morbid din diecesa Gherlei, unde se pare că domnesc stări excepționale, pe cari de alt cum nu le cunosc de cât din ziare, me mărginesc a constata înse în general, cum că acușele contra preoților și învățătorilor, nu denotă tot de unna luptă de disciplină. Sînt cazuri și încă multe, când acușele sînt îndreptățite, avēndu-și efectul lor vindictiv, ridice-se din ori ce parte, căci „sînt mulți chemați, dar puțini aleși.“

Conced și admit, că pe alocurea chiar și protopopul, prezentat poporului în colorii negre, atribuindu-i-se fel de fel de epitete, cu tendința de a-i submina auctoritatea, nu-mi pot înse închipui un om de dal Dōmne, care să fie în stare a discredita pe cineva, fără a i-se fi supedita din partea acestuia material de a-l face reproșuri, căci alt cum am sta în față cu un nebun, căruia tôte îi sînt permise.

Dacă protopopul e prezentat poporului numai ca o sarcină molestă, atunci îmi vine tare să cred, că acel protopop a lăsat să se vedescă, cum că însuși nu e în curat cu cuvîntul „șef“. Avem protopopi, har Dōmului, cari pricepēndu-și rolul și misiunea, sînt respectați și considerați ca adeverați părinți, a căror auctoritate ajunge în cele mai multe cazuri, a aplana cu deplin succes divergențele dintre preot și învățător. Veți bine, că acești protopopi tractéază, cu fie care în mēsură, în care i-se cuvine, după rangul, ce ocupă, așa în cât în tôte acțiunile oficiose și neoficiose, însemnătatea cuvēntului „șef“ nu suferă stîrbire. Îndată ce înse protopopul din un motiv sau altul, să dimite mai mult de cât îi permite poziția și prudența pastorală, dă ansă la susceptibilități. În togmăi așa stau și preoții, cari numai bine nu produc.

Sfera de activitate a protopopului, preotului cât și a învățătorului e restrînsă la un anumit cerc bine definit, cât ce se face prevaricație din o parte sau alta, acușele și neînțelegerile urméză strună și dacă se mai mestecă la mijloc și afaceri private, familiare etc. atunci divergențele îmbracă un caracter mai acut și mai durabil. Afacerile private, casnice, n'au nici un titlu de a intra în școlă sau biserică, resolvéscă-și-le fie care pe socotela proprie, ér nu pe a oficiului, ce ocupă, căci alt cum suferă prestigiul oficiului, dar suferă la tot cazul poporul, în a cărui serviciu ne-am angajat.

În general vorbind deci, disciplina constituie elementul fundamental și de prima

fortă în ori ce oficiu, în consecință, deci nu este disciplină acolo, unde drepturile și datorințele împreunate cu un oficiu ôre careva, nu se deprind în consonanță perfectă cu însași firea oficiului. Eu numai așa înțeleg însemnătatea cuvântului „disciplină“. Acusele sau alte neplăceri își vor pierde urma numai atunci, când acțiunile noastre vor fi într'una toate conforme cu firea oficiului ce ocupăm. „Nemulțămii de noi însine, dorim perfecționarea în tot ce ne încunjură, nitând adese să ne perfecționăm propria-ne ființă.“

Eu cred, că a sosit deja de mult timpul suprem, ca să ne vedem de treburi prin desvolarea unei activități conștiințioase, fie care după talantul de care dispune, căci altcum miseriile cele multe prind rădăcini tot mai afunde și ôre cine ne va mântui de perirea sigură?

Receta, care e menită a ne vindeca ranele infiltrate de venin neidător, este munca asiduă, prudentă însoțită de caritate sinceră, puține vorbe, fapte cât de multe.

Nu constituie de fel un „corpus delicti“ în mersul natural al disciplinei, discutarea în public a unei chestiuni fie vorba chiar „de controlul în școlile populare“. Cine va pute împedeca o astfel de discuție mai ales, dacă militază și argumente ponderose pe partea controversă.

Presupunând înse, că cei ce au atins prima ôră cordă modificării controlului în școlile populare, vor ajunge la convingerea, că împlinirea dorinței lor nu poate conta la aprobare consistorială, chestia sulevată totuși rămâne deschisă pe alte timpuri mai oportune, fără ca prin această inițiatorii să fie timbrați de note discordante în ale disciplinei.

Exemplul, de o flagrantă nedisciplină, adus de colegul „Romeo“ nu e chiar așa de periculos, pe cum îl prezintă. N'au ajuns chiar așa de departe, ca acest caz, să pôtă servi de un precedent învățătorilor noștri! Colegul „Romeo“ nu cunoșce încă împregiurările destul de curioase din comuna, în care s'a întâmplat cazul acesta sensational. Din investigare se va putea constata starea adevărată a lucrului și până atunci susțin, că desertarea de la școala din chestiune, nu a făcut-o învățătorul fără de scirea directorului.

nva.

Instalarea noului protopop al Clușului.

În mijlocul unor foarte frumoșe manifestări de iubire, alipire sinceră și entuziasm s'a făcut zilele acestea instalarea noului paroch și protopop al Clușului Dr. Elie Dăianu.

Regretăm foarte mult, că nici timpul, nici cadrul restrâns al foil noastre nu ne permite să facem o amenunțită dare de samă a acestor serbări, vrednice de distinsul protopop-paroch. Ne mărginim deci a face pe cronicarul fidel, schițând în câte-va șire chipul cum au decurs.

Miercuri dim. a sosit în Blaș o deputație de 3. constătoare din Ioan Bereș, ofic. la magistrat, Cluș, Ioach. Pop, învăț.

Feneș, și Ioan Lăpușan, mésar. Cluș, cari în numele reuniunii sodalilor români din Cluș, au adus noul protopop un preafrumos brâu roșu. Forțe mișcat de această atenție protopopul a mulțămii membrilor reuniunii. Înainte de plecarea la Cluș, noi denumitul protopop s'a rugat de Escel. Sa să-i deie binecuvintare, cerându-și voe se presinte și pe membrul deputației. Escel. Sa s'a întreținut cu toții în un chip foarte afectuos.

La 12^{1/2}, o mulțime de prietini și cunoscuți se adunară la gară spre ai ura fericire și succes în noua carieră și de al stringe mâna. Dr. Dăianu a plecat la Cluș însoțit de Rvsm. Gavriil Pop, canonic, reprezentantul Consistoriului, Nic. Ionaș, fost profesor de cant și redactorul foil noastre. La Teuș se mai adause tatăl protopopului, un venerabil țaran din Cut. adv. Fr. H. Longin și Ales. H. Longin, Deva și Ioach. Totoian. Chișfalău.

Conform programelor, comitetul de primire, ales de adunarea credincioșilor și pus sub presidenția lui Ștef. Roșian, adm. prot. și Dr. Aurel Isac, advoc. au decis să salute pe noul sosit la Apahida, unde au hotărât să se presinte și preoțimea și învățătorii din tract. O mulțime mare de public aștepta sosirea celui dorit, care a fost salutat cu multă căldură și entuziasm de fostul adm. prot. Ștef. Roșian, de Ioachim Pop în numele reu. învăț. și de simpaticele dș. Moga din Apahida, care i-a oferit un buchet de flori. Sărbătoritul răspunde foarte emoționat pentru aceste dovești de dragoste și asigură pe toți de mulțămii și recunoștința sa, făgăduind că se va nisui să se facă vrednic de această dragoste.

Și apoi cei prezenți se urcă parte în tren, parte în trăsuri și pleacă spre Cluș. Can. Gavriil Pop, Dr. Elie Dăianu și Șt. Roșian au luat loc în caleasa cu 4 cai, pusă cu multă bunăvoință la dispoziția comitetului de marele proprietar din Rece-Cristur, dl Victor Illyes. Un lung convoi de aproape 20. trăsuri se înșiruiă de alungul șoselei. La marginea orașului, dl George Cante, econom fruntaș, în fruntea mai multor credincioși măiestri, salută pe noul protopop. Er sosit la casa parochială e bineventat de dnii Leontin Pop, Ladislau Pop și Dr. George Ilea, membrii curator. După aceea cei sosiți în intră biserica unde se servese inseratul.

Joi dim. o deputație constătoare din domni Dr. Aurel Isac, I. Bereș, I. Gețe și I. Bangur invită pe delegatul consis. și protopop, la sta bisericească, unde și celebră liturgia asistați și de Ștef. Roșian ca preot, Ang. Giurgiu și Vas. Moldovan, ca lectori.

Biserica mică și de altmni e foarte îndesuită de public, o mulțime stă afară la ușa bisericești.

Sta liturgie se începe cu cântarea rugăciunii „Împărate cereș“. După cetirea stei evanghelii, Rvsm. Gavriil Pop, ține din ușa împăratăscă o preafrumoșă vorbire despre sta bisericească și conducătorii ei și îi predă noului protop. insemnele puterii și datorinței sale: cheile, sta Evanghelie, Liturgierul și Euchologiul. Vorbirea dlui canonic a făcut o adencă impresiune asupra publicului prin căldura și vioiciunea cu care a fost rostită.

Emoționat până la lacrimi Dr. Dăianu sue amvonul, de unde răspunde, începând cu cuvintele Feciorei „Măresce sufletul meu pe Domnul!“ Cuvintarea noului protopop era o isbugnire a potopului de simțăminte, ce îi năpădeau sufletul în aceste momente înălțătoare. El mulțimesce Escel. Sale, Preav. Consistor, pentru denumire, Rvsm. G. Pop pentru întroducere, M. On. Ștef. Roșian pentru conducerea conștiințioasă a parochiei și tractului protopopesc și apoi adresază sincere cuvinte tuturor straturilor societății din Cluș.

Ceremonia religioasă de abia se termină la 1 ôră, când se presintă deputațiile: Curatoratul sub conducerea dlui Leontin Pop, preoțimea din tract în frunte cu Mon. Ștef. Roșian, biserica gr. ort. priu Tului Roșescu prot. Învățătorii din tr. Cluș, conduși de Iac. Mureșan. Direcția și oficialii, „Economului“ sub conducerea lui Aurel Isac. Reun. meseriașilor în frunte cu Basiliu Podobă, Gazetarii de față, cu Franc. H. Longin. Junimea universitară cu Ioan Giurgiu și în urmă prietini și rudeniile, în numele cărora vorbeșce Dr. Ambrosiu Chețan.

Tuturor acestora noul protopop le adresază cuvinte sincere de mulțămii, prumitându-le ajutorul și conducerea sa. Ultima deputație a fost mai doioasă. Iubitul nostru protopop isbugnese în lacrimi, la gândul că trebuie să se despartă de Blaș, la care atât de mult a ținut, de prietini și de învățămint, cărora le-a servit de abia 2 ani.

La 2 ôre în unul din saloanele hotelului „Nev-York“ a fost masă comună, la care a luat parte peste 50 persoane între cari Iustr. George Pop de Băsești. S'au rostit numeroșe toasturi și s'au citit multele telegrame sosite din toate colțurile vieții românești.

La 5. protopopul însoțit de mulți cei prezenți, a plecat la Feneș spre a fi de față la sfîntirea importantei școle, ridicate prin stăruința neobositului preot Emil Pop.

Dorim din inimă noului protopop să aivă parte de zile frumoșe și senine, cum au fost aceste a le sosirei sale în Cluș și cu mănose fructe să fie binecuvintată activitatea sa!!!

Rap.

Convocare.

„Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român“ își va ținea adunarea sa generală din ast an în orașul Bistrița în zilele de Duminecă și Lună, în 25 și 26 August v. (7 și 8 Sept. n.) 1902.

Programa.

I. Ziua primă,

Duminecă, în 25 Aug. v. (7 Sept. n.) 1902:

1. Președintele deschide adunarea generală la 10 ôre a. m.
2. Alegerea a doi notari, pentru ședințele adunării.
3. Raportul general al comitetului societății asupra lucrării sale de la adunarea generală din urmă.

4. Alegerea unei comisii de 5 membri, pentru censurarea raportului general al Comitetului.

5. Raportul cassarului despre starea casei și peste tot despre averea societății.

6. Alegerea unei comisii de 5 membri, care să censureze raportul cassarului.

7. Alegerea unei comisii de 5 membri, care în înțelesul §-ului 5. din statutele societății, va câștiga membri fondatori, ordinari și ajutători pentru societate.

8. Raportul și propunerile Comitetului în chestia modificării Statutelor societății și a măsurilor de luat în vederea înființării teatrului național român, conform cu mandatul primit de la adunarea generală din anul trecut.

9. Alegerea unei comisii de 5 membri, care să studieze raportul și propunerile Comitetului de sub p. 8.

10. Citirea disertațiilor corespunzătoare scopului societății sau de altă materie literară, ce se vor fi înscrisse președintelui înainte de adunare.

11. Președintele ridică ședința.

II. Ziua a doua,

Luni, în 26 August v. (8 Sept. n.) 1902:

1. Președintele deschide ședința.
2. Citirea protocolului ședinței precedente și verificarea lui.
3. Raportul comisiei pentru câștigarea membrilor noi.
4. Raportul comisiei însărcinate cu censurarea raportului cassarului și averii societății.
5. Raportul comisiei însărcinate cu censurarea raportului general al Comitetului.
6. Raportul comisiei esmise pentru de a censura raportul și propunerile comitetului în chestia modificării statutelor și a măsurilor de luat în vederea înființării teatrului național român.
7. Determinarea locului unde se va ține adunarea generală pentru anul 1903.
8. Alegerea unei comisii de 3 membri pentru autenticarea protocolului din ședința II.
9. Președintele închide adunarea.

Din ședința comitetului ținută în Brașov, la 8 (21) Iulie v. 1902.

Iosif Vulcan
președinte.

Dr. Iosif Blaga
secretar.

Programul festivităților,

ce se vor aranja cu ocaziunea adunării generale a „Societății pentru crearea unui fond de teatru român” în zilele de 7 și 8 Septembrie st. n. a. c. în orașul Bistrița.

I. Sâmbătă, în 6 Septembrie.

La orele 12 din zi, primirea comitetului la gară și încuadrarea oșpeților.

La orele 8 sara, „Sara de cunoștință” în sala otelului „Regele Ungariei”.

II. Duminică, în 7 Septembrie.

La orele 8 dimineața, servitiu divin în biserică gr.-cat. la care va cânta corul plugarilor din loc.

La orele 10 din zi, „Ședința I.” în biserică gr.-cat.

La orele 1 p. m. „Banchet”.

La orele 3 p. m. „Seară populară” în restaurațiunea „Bombardir” de pe promenadă.

La orele 8 sara, „Concert” aranjat cu concursul distinselor artiste române: Dâna Elena Eitl născ. Florian și dâora Virginia Gall, nrmat de piesele teatrale:

- a) „Trei doctori”, comedie într'un act localizată de Virginia A. Vlaicu.
- b) „Ruga de la Chiseteu”, comedie într'un act de Iosif Vulcan. Cea dintâi predată de membrii reuninei meseriașilor români din loc ér a dâna de corul plugarilor români din loc. în sala cea mare de la „Gewerbeverein”.

III. Luni, în 8 Septembrie.

La orele 9 a. m. Ședința II-a în sala de la „Gewerbeverein”.

Sara la orele 8. „Petrecere cu dans” în sala cea mare de la „Gewerbeverein”.

IV. Marți, în 9 Septembrie.

La orele 8 a. m. „Escursiune” la băile: „Sângeorgiul-român” eventual în regiunile romantice din „Valea Bârgăului”.

Bistrița, 12 August 1902.

În numele comitetului aranjator:

Gerasim Domide
președinte.

Dr. Victor Onișor
secretar.

Nr. 24—1902.

Convocare.

Adunarea cercului ordinară a despărțământului Blaș al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, se convocă pe ziua de 7 Septembrie n. a. c. în Tîr cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Alegerea alor două comisii: pentru censurarea raportului și înscrierea de membri noi.
4. Disertațiune.
5. Raportul comisunilor.
6. Statorirea locului unde se va ține viitoarea adunare generală.
7. Alegerea alor doi delegați la adunarea generală de la Sibiu.
8. Propunerii.
9. Alegerea comisiei de verificare.
10. Închiderea adunării.

La această adunare, se invită toți membrii Asociațiunii și toți cei ce doresc progresul poporului român.

Spre orientare însemnăm aci, că de acest despărțământ se țin următoarele comune:

Din cercul pretorial al Blașului: Mihalt, Obregea, Bucerdea-grânosă, Cisteiul-român, Crăciunelui, Blaș, Ciufud, Tîr, Veza, Mânărade, Lupu, Spătac, Cenade, Cergăul-mic, Cergăul-mare, Beșinău, Ohaba, Colibi, Tău, Roșia-de-Secaș, Țapu, Șoroștin, Broșteni.

Din cercul pretorial al Aiudului: Pețelca, Căpud, Mișcreac, Oenișora, Ufalău, Tâmpăhaza, Sâncraiu.

Din cercul pretorial al Hususăului: Petrisat Iclod, Sâncel, Pânade, Spinl, Bia, Valea-sasului, Sân-Miclăuș, Șona, Bălcaci.

Jidvei, Chesler, Tăuni, Micăsasa, Lunca, Lădroman, Hususău, Glogoveț.

Și provisor și *Despărțământul Uibra.*

Blaș, din ședința comitetului ținută la 24 August 1902.

Ioan German
director.

Dr. Ioan Bașin
secretar.

Noutăți.

Din Archidieceasă. Iuniu Brut Micu, oficial consistorial, a fost numit secretar la tribunalele matrimoniale de a II. instanță pentru diecesele sufragane. — Duminică în 24 crt. au fost chirotoniți întru diaconi și Joi în 28 crt. întru preoți, clericii absoluiți: Eugen Șancu, dispus de administrator parochial în Secuieș; Virgil Hățegan, capelan în Roșia-montană și Iuliu Florian, destinat pentru ascultarea teologiei la institutul Sf. Augustin din Viena.

Stipendii pentru veterinari. Elevii academiei veterinare din Budapesta vor primi și pe anul scol. 1902/3. stipendii de câte 600—800 cor. Petițiunile sînt de a se înainta ministrului de agricultură prin rectorul Academiei. La cerere să se alăture testamentul de maturitate și atestat de paupertate.

† **Ileana Mihályi de Appa.** Escelența Sa Mitropolitul Victor și împrennă cu el membrii ilustrei familii Mihályi, au avut durerea de a-și pierde pe iubita lor soră, repausată Duminică în 24 crt. la 9. ore din zi. în urma unei bôle îndelungate. Femeie de o inimă foarte bună, a avut parte de multă durere în viață, pierdându-și pe unica sa fiică. În timpul din urmă s'a retras la fratele său, unde a fost ajunsă de ceasul fatal. Luni, clerul gremial de aici, s'a prezentat la Escel. Sa spre a-î exprima, prin graiul Ilustr. Dn preposit, partea ce lea la durerea iubitului Mitropolit, care foarte mișcat de această atențiune a recomandat pe repausata rugăciunilor tuturor. Marți s'a făcut înmormîntarea, luând parte un public foarte numeros și distins. Au servit Il. Sa dl preposit I. M. Moldovan, Rvsm. canonic S. P. Mateiu, protop. George Barbat, capel. Iuliu Nistor și On. I. Br. Micu, funcț. cons. asistați de lectorii Iacob Popa și Iacob C. Domșa. Predica funebrelă a rostit-o capelanul Blașului.

Odihnescă în pace!

Convocare. Despărțământul Făgăraș al Asociațiunii e convocat în adunare cerculă pe 3. Aug. n. în Arpașul-inf.

Apel. În 3 August la 5 ore după amăzi s'a deslăntuit asupra comunei noastre Bikis, districtul Năsăud, o tempestate cu ghiata de mărimea alunelor, până a ouălor de găină, care a durat 11 minute. Întrégă recolta este nimicită; cucurazele le-a țipat vîntul la pămînt și ghiata le-a zdrobit cu totul, asemenea holdele și țerburile, în cât nu este cu puțință nici a le cosi. Asta calamitate n'a fost destulă, căci în 9 Aug. după amăzi o furtună cu vînt a împrăștiat fînățele strînse, în cât bietii ômeni au rămas fără nimica, și mulți sînt și vor fi siliți a lua lamea în cap; sîntem siliți a apela la ajutorul ômenilor îndurători, rugându-i, ca ajutorele strînse să le trimită la adresa subscrișului, care după primire se vor chita cu mulțumită. Bikis, (p. u. Teles) în 15 August 1902. Damian Pop, preot local.

Neolog. † Iuliana Pop n. Mărginean, soția preotului Ambrosiu Pop din Reteag, după un morb plin de suferință, provădută cu ss. sacrameente, și-a dat blândul său suflet în mâinile Creatorului Luni în 18 Aug. st. n. la 2 ore p. m. în anul 70 al etății și 45 al fericitei sale căsătorii.

Fie-i țărîna ușoră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Nouă lumină asupra Unirei cu Roma.

— Din cartea cea mai nouă a dlui Dr. A. Bunea. —

A apărut la tipografia seminariului nostru o nouă și foarte valoroasă carte, scrisă de canonicul mitropolit Dr. Augustin Bunea, harnicul scrutaător a trecutului nostru. Noua carte intitulată: „Episcopii Petru Paul Aron și Dionisie Novacovici sau Istoria Românilor transilvăneni de la 1751—1764” se estinde, afară de bogata colecție de documente, ce are ca *Apendice*, pe 432 pagine. Ea revărsa o lumină vie, aprôpe completă, peste epoca interesantă a episcopului PP. Aron succesorul lui *Inocențiu Klain* și întemeietorul școlilor din Blaș. Tot odată arată și turburările înscenate de Sêrbi sub Aron, contra bisericii române unite cu Roma, cum și urmările acelor revoluționare înscenări. Obiectiv în apreciere, și contemplând lucrurile dintr'un punct de vedere înalt, autorul ne dă în bogatul volum istoria completă, bisericească, politică și culturală a Românilor pe un restimp de 13 ani, ani foarte agitați de frecări interne, dar și importanți prin instituțiile culturale ce ni le-au dat. În acest restimp cade și desbinarea formală și definitivă a Românilor în două biserici, unită și neunită, și instituirea celui dintâiu episcop neunit în Transilvania, în persoana Sêrbului *Dionisie Novacovici*, pe care l'a pus în multă lumină dl N. Iorga, în studiul său mai recent „*Sate și preoți din Ardeal*”, va se zică dl Bunea ne dă în cartea sa cea mai nouă istoria bisericească a Românilor uniți și neuniți, și în ea istoria noastră completă pe un period de 13 ani, 1751—1764.

Are tuse un capitol în cartea sa harnicul autor, cap. II, pe care ținem să-l relevăm aci în parte, fiind că revenind asupra însuși actului unirei, ni-l prezintă într'o nouă lumină, pe baza unor documente publicate de curând la Brașov, de dl *Sterie Stinghe*, și a altor documente necunoscute până aci. Lumina cea nouă ce se revarsă aci asupra unirei noastre cu Roma este nu numai interesantă, ci și foarte favorabilă bisericii noastre. Pentru că acru, ce l'a dat naștere, apare nu numai ca un act măreț, bine cumpenit, ci și ca un act sevîrșit în bun acord de întreg poporul nostru.

Nu mai invidia străină, nu mai interesele dușmanilor noștri au provocat mai târziu desbinare în sinul nostru, căci unirea, cum însuși numele ei arată, a fost actul tuturor Românilor la olaltă.

Drept specimen din interesanta carte, lăsam deci să urmeze aci o parte din capitolul II. — În nădejdea că toți cei ce vor citi această parte, se vor grăbi a-și procura întregă cartea.

Dr. E. D.

Unirea și Sêrbi.

Românii din principatul Transilvaniei se uniseră toți la anul 1698 cu biserica Romei. ¹⁾ Chiar și Brașovenii aderaseră la început la această mișcare, că toți Românii o considerau drept operă de emancipare din brațele reci ale calvinismului, în care ei fuseseră aruncați prin silnicia politică a principilor transilvani, și din starea ticătoasă politică, socială și economică, în care zăceau lipiți pământului sub stăpânirea celor trei

¹⁾ Vezi Maior: *Istor. bis. Românilor* pag. 86.

națiuni privilegiate: Unguri, Sêcul și Sași. A nu adera atunci la mișcarea pornită pentru unire, se considera de vătămăre, făcută sentimentului comun românesc, ér ademenirile din afară, contrare sfintei uniri erau luate în ris. Éta cum întâmpinau chiar și Brașovenii ispita, ce li-se făcea din Bucuresci la începutul unirii prin David Corbea, un Brașovean trecut ca ostaș și neguțător în slujba Cantacuzinescilor și a domnului înrudit cu dînsii. ¹⁾ „Mă întrebați Dumneavăstră, scrie Corbea în anul 1701 în prețma sinodului pentru instalarea lui Atanasie ca episcop unit, ca se vè învăț, ce veți face, și cum vè veți chivernisi . . . eu ce vrednic sînt pe dumneavăstră ca să vè învăț și la ce cale să vè pui, când nimenea nu este, care să prindă în samă cuvîntul meu, aș nu mi-am bătut destul capul în tot chipul, scriind și descoperind lucrul cum este, ér dumneavăstră, a rideați și vè băteați joc de cuvintele mele, și mă chemați tâlpiz . . . și tot apărați zicînd, că tôte minciunile eu le scornesc, ér sfinția sa părintele Vlădică (Atanasie) nu este, cum zic pizmașii . . . Așa acum dar de la mine ce învățatură mai așteptați, dumneavăstră destul sînteți învățați, ca cei ce sînteți acum în vîrstă și în tótă firea, legea desevrșit știți, cunosceti și binele și rîd, pe calea ce veți pofti, pe aceea veți merge, căci nimenea nu este puternic a vè opri voia și a zice, acesta faceți și acesta nu. Ér încă și de vreme ce mă întrebați pentru sfat, macar cum zisel mai sus tôte cuvintele, câte am zis mai de de mult, ca o nimica aș fost înaintea dumneavăstră, cât și răspuns nici odată nu m'am învrednicit a lua sêrisorilor, ce am trimis, cîntînd la dragostea pravoslaviei și la datorita ce am, ca să fac pentru biserica lui Christos acesta zic: sfințiile vóstre preoților și dumneavăstră orășenilor” etc. ²⁾

Dar în Bucuresci aș știut îndată afla leac pentru a muia pe Brașovenii, cari la 1698 își băteau joc de ispitele și ademenirile din Bucuresci. Tótă existența Românilor din Brașov atîna de țara românească. Pe cum ști, scriau Brașovenii agentului lor din Viena la 26 Octobrie 1724, „*chrana noastră mai a tuturor ne este în țara românească, aici numai dăjdiile dăm, și de nu va face cu noi milă, ca se avem ceva ușurare, ne caută a ne risipi în cătrău vom pute.*” ³⁾ Este deci evident, că tôte interesele de existență ale Brașovenilor pretindeau, ca ei să nu se strice cu cei din Muntenia. Apoi biserica din Brașov avea în țara românească moșiile sale, ⁴⁾ pe cari ca să nu le piardă trebuia să stea bine cu „*Măria Sa Voda*”. Ast fel pe Brașovenii, a căror biserică fusese edificată de un voevod al Munteniei, ⁵⁾ și înzestrată și ocrotită de alți voievozi, li va fi spălmîntat foarte mult amenințarea, că priu unire vor perde frumoșele venite din țara românească de pînă atunci, și-l va fi ispitit puternic promisiunile, de a dobîndi

¹⁾ Vezi Iorga: *Sate și preoți din Ardeal*, în *Revista Română* din Bucuresci, an. 1902 Nr. 2 pag. 55.

²⁾ Sterie Stinghe: *Documente etc.* p. 17—18.

³⁾ Idem, *ibidem* p. 123.

⁴⁾ *Ibidem* p. 97.

⁵⁾ *Ibidem* p. 30.

noște venite, dacă se vor lăpêda de unire. La tôte acestea se adause „*cartea cu mare și înfricoșată afurisenie*”, ce o trimise mitropolitul Teodosie din Bucuresci și cădu ca un fulger în păresimele anului 1699 pe capul preoților din Brașov din motivul, că ei se uniseră cu biserica Romei. Toți preoții și orășenii ajunseră în mare perplexitate. Se adunară deci în „*săbor*” și făcură „*carte la părintele Vlădică Teodosie și la Măria Sa Voda*”, prin care siliți de împrejurări dovedeau „*adeverul*”, că preoții afurisiți „*n'au fost mestecați la unire*”, macar că este evident, că dacă Teodosie n'ar fi avut la mână dovadă limpede, că ei se uniseră aievea, nu l-ar fi afurisit așa de cumplit, ér David Corbea nu l-ar fi înfruntat în chipul arêtat. La rugarea Brașovenilor trimisă prin deputații lor la Bucuresci, mitropolitul și cu Voda a conces preoților, să slujescă în săptămîna patimilor și la sêrbătorea Învierii, dar după Pasca să fie érași opriți de patrachir, pînă nu vor merge în persoană la Bucuresci, ca să-și capete tertare. S'au dus preoții la Bucuresci și pe la sfîrșitul lui Aprilie 1699 și-au căpêtat tertare. ¹⁾ Dar dacă în Bucuresci Brașovenii s'au lăpêdat de unire pentru a nu-și pierde avantajele materiale, de cari se bucurau de acolo, acasă în Transilvania, fiind că le cădea greū a se pune în conflict cu voința celor alaiți Români, nu rupseră de tot legăturile cu biserica unită și cu Mitropolitul ei Atanasie, pe cum arată evenimentele ulterioare.

(Va urma.)

CRUMIRUL

sau

călăuzul prin deșert de K. May.

(Continuare.)

„Mă voi răzbuna în contra lui prin aceea, că eu, necredinciosul, mă voi întrepune pentru tine. Îl voi ruga, să-ți dea pe Mochallah de soție.”

„Este adevărat? O, sihdi, voesci într'adevăr s'o faci acesta?” întrebă el cu bucurie.

„Da, și sum curios, dacă el va face să-mi roșescă obrazul de rușine. Tu ști, că profetul oprește a face ca obrazul ôșpelui său să roșescă de rușine.”

„Sihdi, dacă o faci acesta, atunci vei fi aplicat să-mi faci încă un serviciu. Împlinesce-mi rugăciunea, și eu îți voi lăuda bunătatea din copil în copil!”

Hm, bunul Achmed vorbia deja despre urmașii săi. Înainte ca el să aibă baremi permisiunea de a vorbi cu viitoră bunică a nepoților săi! Amorul este un lucru particular, în Lapplandia și în Tunis, la Mississippi și la papuanii; este mai bine să-l lași voie liberă. De aceea îl întreba: „Ce dorință să-ți împlinesc?”

„Nu crești tu, că aș putea fi surprins cu Mochallah?”

¹⁾ Stinghe: *Istoria Scheilor* pag. 22—24.

„Asta se poate foarte ușor.“

„Sihdi, n'am pe nimeni altul. Lasă ca ochiul tău să vegheze asupra noastră, ca să fim siguri!“

Ab! Nu-i rău! Bravul meu Achmed pare a ști că eu în tot cazul am o inimă bună și că foarte frumos stau la dispozițiunea deapropelui meu. Dar pentru ce să nu-l fac acest mic serviciu? Dacă eu aș fi fost acela, pe care o Mochallah l-ar fi așteptat la palmi, atunci și el ar fi veghiat cu bucurie asupra noastră. De aceea i-am răspuns: „Achmed mergi fără nici o grijă la palmi. Eu voi ști să vă păzesc contra ori cărui trădător!“

„O, sihdi, bunătatea ta este așa de mare, ca arborele es-Şiab, pe care stă pământul, ér îndurarea ta ajunge așa de parte, până unde sboră paserile paradisului. Îmi dai viața pentru tine, dacă o dorești!“

„Păstrează-o pentru Mochallah! Spune-i, că eu sînt prietenul tău și că voi fi grăi pentru voi cu tatăl ei!“

Mi-am continuat drumul spre cortul șeicului. Percy și colonelul stăteau așteptând dinaintea aceluia. Chiar când am sosit lângă dinșii, se desfăcu cortul și dintr'insul eși șeicul cu crumirul și bătrânul satului.

„Ce ați hotărât asupra acestui bărbat!“ întrebă colonelul.

„Adunarea a fost bună față cu ei,“ răspuse Ali-en-Nurabi. „El a căpătat apă, înse pâine și sare nu. Va rămânea trei zile în corturile și pe hotarul nostru; după acest termen înse, ori și mai înainte, cât ce trece peste granița noastră, este supus răsbunării de sânge.“

„El va fugi.“

„Calul său este păzit de oamenii mei.“

„Cu toate acestea va fugi. Dar nu știu, șeicule, că el nu vă aparține numai vouă, ci și mie?“

„Pentru ce?“

„Îți voi spune îndată.“

Crumirul pare a nu da nici o atențiune acestei conversațiuni. Ochiul său era ațintit asupra albei șeicului, ce era legată în apropiere, și de aci se îndreptă spre cortul femeilor, dinaintea cărora Mochallah măcina durra pe o piatră. În privirea lui zăcea o expresiune lacomă și cinică, și eu îi cetiam de pe față gândul, că atât calul, cât și fata cea frumoasă sînt două obiecte, pentru a căror posedere s'ar putea încerca ceva. La ultimile cuvinte ale colonelului el se întorse cu mândrie către acesta.

„Ai fost tu în Tunis, înainte de asta cu trei săptămâni?“ întrebă colonelul.

„Ce te privesc drumurile mele? răspuse el.“

„Mai mult de cât cugeti? Vrei să negi, că ai fost acolo?“

„Eu n'am nici să neg, nici să-ți răspund. Eu sum un fiu liber din tribul Dedmaca, tu înse ești un sclav al pașei. Așteptă, până când îmi va plăcea să vorbesc cu tine!“

„Va trebui să-ți placă, liberule ed Dedmaca, care acum ești prizonerul acestor oameni bravi. Acest emir străin din Anglia te-a vădut în Tunis.“

„El poate să vadă pe cine vrea. Ce-mi pasă mie?“

„Erați călare pe un cal murg.“

Crumirul tresări puțin; dar el să scie stăpâni și răspuse: „Emirul acesta străin numai pentru aceea a venit din Anglia, ca să vedă cal murg!“

„Acest murg a fost furat de la pașă. Tu ai călărit cu el de la Bardo, prin alei către munții Saghoan. Noi nu te-am putut ajunge.“

Crumirul scose un rîset scurt și rău-tăcios.

„Atunci murgul trebuie că a fost un cal foarte bun?“ întrebă el. „Cel ce l'a furat a fost de sigur un călăreț mai bun de cât cel ce-l urmăreau.“

„Și totuși l'au ajuns, după cum poți vedea acum. Saadis-el-Chabir, unde ai dus calul furat?“

„Eu?! — — Smum, vîntul cel rău al deșertului, și-a nscat doră creerii, de poți face o ast fel de întrebare?“

Acum colonelul puse mîna pe mănunchiul lataganului său și strigă: „Căne, fiu de căne, mă cunoști tu pe mine?“

„Te cunosc, de ore ce te-am vădut în el-Marfa, pe cum și dinaintea casei beului, în fruntea sclavilor. Tu ești născut în țările nordului, unde locuiesc necredincioșii, prăpădi-i-ar Dumnezeu. Atîta ești încă de nepriceput în țara credincioșilor, în cât cutezi să-i zici căne unul crumir din despărțimentul ed-Dedmaca? Nu știu tu, că numai pe acela îți este permis a-l tracta ca pe un hoț, pe care imediat după furt îl prinzi sedînd pe calul furat? Și chiar dacă astăzi ai fi vădut murgul la mine, eu nu l'aș fi furat, ci l'aș fi cîștigat prin dar, prin schimb ori prin cumpărare. Dacă n'ai fi oșpele acestor oameni, la cari eu am beut apă, cutitul meu te-ar fi lovit deja. De-mi mai zici înse numai un singur cuvînt insultător, la moment îți sting viața. Un fiu al crumirilor nu să lasă a fi insultat de două ori. Asta și-o însemnă!“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Ioan I. Lăpădatu: *Teoria asigurărilor asupra vieții*. Brașov 1902. Un voluminos studiu de 144 pag. asupra acestei chestiuni de importanță, care începe tot mai mult a ocupa teren și la noi. O recomandăm celor ce se ocupă cu ast fel de chestiuni importante.

„Convorbiri Literare“, Nr. 8. Anul 36—1902. cu următorul cuprins: G. Murnu, Homer: Iliada (cîntul VI). — P. Dulfu, Ifigenia în Taurida, Actul IV și V. (trad. în versuri din Euripide). — Biron, Evoluțiunea producțiunii românești de la 1884 la 1901. — D. Onciul, Titlul lui Mircea cel Bătrîn și posesiunile lui. IV: Amlașul și Făgărașul. — D. Anghel și St. O. Iosif, Traduceri din Verlaine: Amorul sfărîmat. Când răsare luceafărul. Alean. Cîntec pribeag. „Green“. Epitalam de vară. — Sava Athanasiiu, Marele Dicționar geografic și geologia Carpaților (Răspuns D-lui general C. I. Brătianu). I. Bogdan, *Cronică. Bibliografie*.

Biblioteca „Unirei“: *Câte-va momente din începuturile bisericii române* de C. Auner, Blăș 1902. preț 20 bani. O recomandăm cu totă căldura tuturor celor ce vor să alve cunoască despre trecutul bisericii noastre.

Posta „Unirii“.

Dr. I. S. Continuarea nu se poate publica, ține samă de caracterul foilor noastre. În colo toate la bune. Te salut!

I. D. Mulțumită pentru cele trimise. Vor urma, în numărul acesta n'a mai fost loc.

I. M. Tot așa; cred că nu trebuie să se facă nici o îndreptare în vederea celor publicate acum.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 4956—1902.

(34) 2—3

Concurs la stipendii.

Cu terminul de 15/2 Septembrie 1902 inclusive escriem concurs la următoarele stipendii din fundațiunile archidiecezane:

I. Din fundațiunea „Alex. Sterca Șuluț“.

1. *Un stipendiu de 600 cor.* folosit de Eugeniu Pantea, care a absolvat cursul filosofic; la acest stipendiu pot concură tineri cari studiază metalurgia, tehnica, pedagogia sau ori ce știință reală. 2. *Un stipendiu de 400 cor.* folosit de rigorosantul în drepturi Lucian Balint, destinat pentru iuriști la universitatea din Cluș. 3. *Două stipendii de câte 200 cor.* folosite de Traian Pop, gimnast absolut și de Pompeiu Andrea, care a absolvat școala de cadeti din Sibiu. 4. *Două stipendii de câte 120 cor.* folosite de gimnastul absolut Quintiliu Viciu și de Emil Tobias, stud. cl. III gimn., care nu și-a legitimat progresul în studii; ambele sînt destinate pentru gimnasiști din clasele inferioare.

Acei studenți, înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține vre-unul din stipendiile înșirate, au să dovedescă:

a) că sînt românii greco-catolici, miseri, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminentie;

c) dintre concurenți vor ave preferință, cari vor pute dovedi că sînt consăngenți cu piul fondator, spre care scop trebuie să producă atestat, compus de respectivul oficiu parochial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă;

d) concurenții la suplica, *scrisă și subscrisă cu mîna lor proprie în limba română*, au să alătore testimoniul scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniul medical și să numescă espres institutul, la care și unde vor studia în anul scolastic 1902/3 și se determine apriat suma și soiul stipendiului, după care suplică, că altcum suplica nu va fi luată în considerațiune, pe cum nici suplicile intrate după termiaul mai sus statorit.

II. Din fundațiunea Ioan Vancea numită „cassa archidiecezană“.

1. *Un stipendiu de 300 cor.* folosit de Maria Nistor, destinat pentru elevele ordinare ale școlilor de fete. *Trei stipendii de câte 120 cor.* destinate pentru elevii preparandiali; stipendiile acestea în sensul §-lui 8. din Literile fundamentale se conferesc pe anul scolastic 1902/3. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

III. Din fundațiunea „Timoteu Cipariu“.

Un stipendiu de 200 cor. folosit de gimnastul absolut Eugen Sănpetreaan. Cererile să se instruescă ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IV. Din fundațiunea „Tarta“.

Un stipendiu de 140 cor. folosit de rigorosantul în drepturi Aurel Tarța. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șulțane.

V. Din fundațiunea „Alesandru Micu“.

Un stipendiu de 180 cor. folosit de Aurel Micu, stud. de a IV. cl. gimn. în Blaș, care nu și-a legitimat progresul în studii. Cererile au să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șulțane.

VI. Din fundațiunea „Partenie Moldovan“.

Două stipendii de câte 80 cor. folosite de Alesandru Moldovan și de Vasiliu Voicu, școlari în a III. cl. elementară la școala de stat din Blaș, cari nu și-au legitimat progresul în studii. Cererile au să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șulțane.

VII. Din fundațiunea „Demetriu Cutean“.

Un stipendiu de 34 cor. folosit de Valeria Ghișoiu, care a absolvat școala superioară de fete din Blaș. Cererile au să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șulțane.

VIII. Din fundațiunea „Ramonțană“.

1. Patru stipendii de câte 630 cor. folosite de către absolvenții de filosofie: Alesandru Ciura, Octavian Prie și Augustin

Calian și de către Pompeiu Dragoș, tehnic absolut. 2. Trei stipendii de 168 cor. folosite de Ioan Miclea, rigorosant în drepturi, Vasiliu Lazar, absolut de montanistică și de Liviu Horșa, stud. de montanistică în Selmeczbánya, care nu și-a legitimat progresul în studii. 3. Două stipendii de 126 cor. folosite de Ioan Câmpeanu, gimnast absolut în Blaș și Ioan Mărginean, student de a VIII. clasă gimnazială în Blaș. Cererile au să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șulțane.

IX. Din fundațiunea „Bobiană“.

Un stipendiu de 120 cor. folosit de gimnastul absolut Ioan Isaic. Cererile au să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șulțane.

X. Din fundațiunea „Gavril Vajda“.

Trei stipendii de câte 140 cor. folosite până aci de către Augustin Murășan, jurist, Vasiliu Hossu gimnast absolut și Constantin Vajda, student de a VII-a clasă gimnazială în Năsăud, cari nu și-au legitimat progresul în studii. Cererile au să se instruiască ca cele pentru stipendiile Șulțane.

XI. Din fundațiunea „Alesandru Filip“.

Două stipendii de câte 200 cor. folosite de Octavian Pop, care a absolvat gimnaziul în Sibiu și Ioan Albon, absolut de școala de cadeți din Sibiu. Stipendiile acestea sînt destinate pentru gimnaziști. Cererile au să se

instruiască, ca cele pentru stipendiile Șulțane.

Blaș din ședința Consistorului arhiepiscopesc ținută la 15/2 Aug. 1902.

Victor Mihályi
Archiepiscop și Mitropolit de
Alba-Iulia și Făgăraș.

A apărut în editura „Unirii“:

BEN HUR

saŭ
Zilele lui Mesia
de Lewis Wallace.

Traducere.

Tom. I. format 8° de 539 pagine, Cor.
broș. costă numai 1.50

Tom. II. format 8° de 508 pagine,
broș. costă numai 1.40

Romanul acesta, tradus în toate limbile culte ale Europei, este una dintre cele mai interesante lecturi, instructive și moralizatoare, ce se poate da în mâna oricărui cititor, fie de ori care gen și vîrstă.

Intrînsul ni-se înfățișează lumea romană în adevărata sa lumina, poporul jidovesc cu toate apucăturile și pornirile sale, și mai pe sus de toate, sentimentul acela creștinesc, ce transpiră din romanul acesta. Admirabilă față de familia sfîntă și neperitabile tablouri, ce deșteaptă în sufletul nostru, și în continuu încătușată atențiunea și emoționează până la lacrimi.

O carte într'adevăr bună pentru oricare familie, și foarte potrivită pentru bibliotecile parohiale, școlare și populare.

Prețul, în vederea scopului, încă este foarte moderat.

In atențiunea proprietarilor de pămînt!

„Eliberarea pămîntului de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unui institut ce s'a înființat cu scopul de a da ocaziune proprietarilor de pămînturi se pôtă ajunge la împrumuturi ieftine și pe lîngă condițiunile cele mai favorabile.

Acest institut dă împrumuturi pe pămînturi ori și unde.

Interesele cu amortisarea capitalului cu tot fac mai puțin ca la băncile mici, numai interesele simple.

Favorul cel mai deosebit și de neprețuit este, că cu încetarea din viață a debitorului, suma împrumutată se șterge de pe pămîntul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitalului se restituiesc numai de cât în bani gata.

Cu modalitatea împrumuturilor acestora, proprietarul unui pămînt ajunge la bani ieftini și este sigur că ori și când ar înceta din viață, pămîntul rămîne liber de greunamînt, ér eredi mai capetă și bani gata.

Recomandăm tuturoz acelor proprietari de pămînturi, cari au lipsă de bani să se folosescă de favorul acesta.

Pe pămînturi cari sînt hipotecate la alte institute încă se dau împrumuturi plătindu-se din suma împrumutată datorita veche la respectivul institut.

La cereri de împrumuturi se recere copia cărților funduare și foia catastrală.

Prospecte detaliate ou informațiunile necesare să trimit la cerere, pe lîngă trimiterea de mărci postale în valóre de una corónă pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Representanța
„Intreprinderii de Credit-Hipotecar, Eliberarea
pămîntului de greunamînt“,
în Sibiu (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.